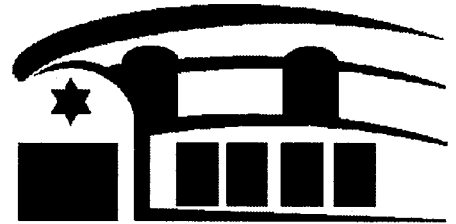

The
Dr. Yitzchak Belizon z"l
BEIS MEDRASH
OF BOCA RATON SYNAGOGUE

Men's Afternoon Kollel

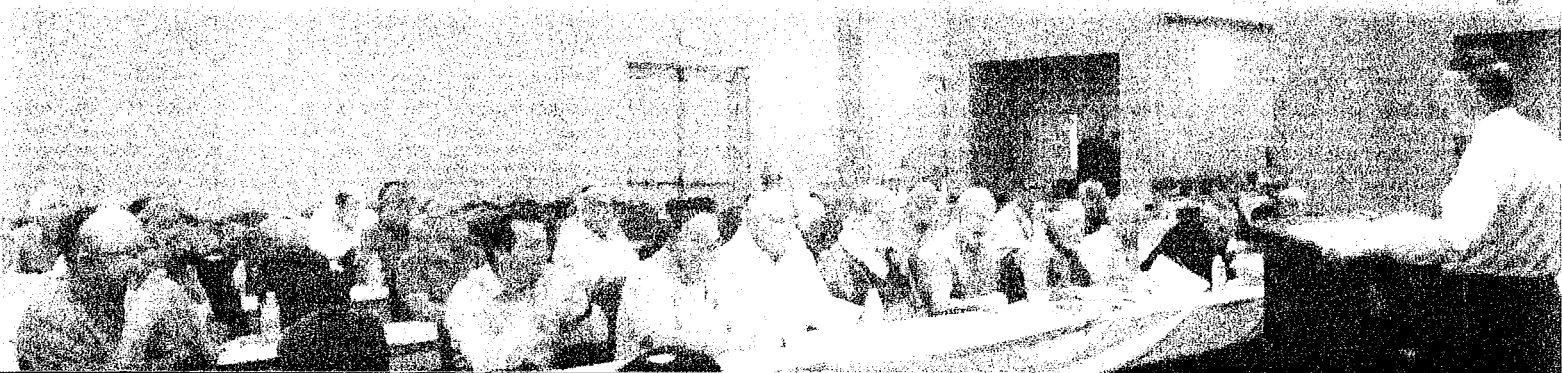
Sponsored by Frohlich Financial Group, LLC

PARSHAS TOLDOS GEMS 5780

Rabbi Ari Mirzoeff

This week's learning is sponsored by Arnold Goldstein

In memory of of Althea Goldstein – אלטא שולמית בת ברוך שאול הלוי

For more information, or to sponsor a shiur, please contact the Rosh Beis Medrash,
Rabbi Simcha Shabtai, at rss@brsonline.org or 347.439.7031

e e e e e e e e e e e e e e e e

(1)

תולדות

לז

במקום הצר בהפתח שהוא אצל הדלת משום שקלקל את המקום הרחב, וצריך לעשות מקום אחר:

(החי' הרי"מ זצ"ל)

ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה. בשם הה"ק הרר"ב מפרשיסחא זי"ע שאל תחשבו שעשו חי' נראה כאיכר מגושם אלא חי' לבוש לבנים ואומר תורה בג' סעודות, ואיתא במדרשות (ירושלמי נדרים פ"ג ה"ח) שלעתיד יבוא עשו וישב בראש כולם ואין מוחה בידו עד שיבא הקב"ה ובעצמו ישליכהו לחוץ, ואם בעוה"ב שהוא כולו אמת נסתר רשעתו מכש"כ בעוה"ז שהוא כולו מלא שקרים עאכ"כ:

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו. פ"א שאל אברך א' להחי' הרי"מ ז"ל, אולי נכון שיעשה לו מסחר מעט בעת הקעסט ויהי טוב תורה עם ד"א, להתרגל מעט במסחר, ואמר לו החי' הרי"ם ז"ל, כתיב ויאהב יצחק את עשו כי צייד בפיו ופירש"י כיצד מעשרין וכו' והקשה ואם אמת היא, מה בכך ומה נחשב עבודה זאת לעבודת יעקב אע"ה איש תם וישוב אוהלים בתורה ועבודה. אך התי' דייצחק סבר אשר יעקב הוא איש בטלן ואינו בקי ברמאות כמ"ש רש"י איש תם כלבו כן פיו ע"ש, וא"כ מה הרבותא אשר עוסק בתורה ועבודה, אבל עשיו חי' סוחר, איש שדה, ואעפ"כ שאל כיצד מעשרין וכו' והי' זאת חשוב ליצחק אבינו יותר מעבודת יעקב כמובן ולכך כאשר בא עשיו וסיפר לו הערמה שעשה לו יעקב בהברכות אמר ע"ז יצחק אבינו כיון שעכשיו אני רואה שיעקב הוא רמאי יותר ממך ואעפ"כ לומד בתורה יומם ולילה והוא חשוב יותר ממך וגם ברוך יהי' ודו"ק ודפח"ח:

וימכר את בכורתו ליעקב. בשם החי' הרי"מ זי"ע, (ילקוט תולדות ק') יעקב ועשיו שחלקו א"ע בשני עולמות חלקו באמת

אברהם הוליד את יצחק. שמעתי החי' הרי"ם זצוקלה"ה הקשה על המדרש שהביא רש"י ז"ל לפי שהי' ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה הקשה שזה לא חי' לצני רק רשעים שהוציאו דבה על שרה אמנו ופ"י הוא זצ"ל שפ"י הוא כך שהי' ליצני הדור אומרים "מאבימלך" ע"י שהתפלל אברהם על אבימלך נענה הוא תחילה ונתעברה שרה, והקשה הא אמת הוא כן ומדוע הם נקראו ליצני הדור וחי' שהם הי' מתכוונים זאת ללצנות, והבן:

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו. בשם הר"ר יעקב דוד מאמשינוב זצ"ל על פסוק זה. וכי לא הי' לו ליצחק אבינו מקום להתפלל רק לנוכח אשתו, ואמר הפ"י הוא, דהנה רבקה הצדיקת היתה מתפללת שתענה בזכות יצחק ויצחק מתפלל שיענה בזכות רבקה הצדיקת כי עליו אין רבותא שצדיק הוא, כי אביו ג"כ הי' צדיק אבל רבקה שהיתה בת רשע ועמדה בצדקתה זכותה גדול מזכותו, וזהו פ"י לנוכח אשתו מה שהיא היתה מתפללת בזכותו הי' הוא מתפלל בזכותה, והבן:

ויעתר יצחק. חתר חתירתא, והוא כמו גנב במחתרת, שהוצרך לגנוב א"ע שאין לו מקום הרחב והפתח שיוכל לילך בשוה ובקומה זקופה רק שהוצרך לכופף א"ע תחת ולחפור ולפנות את העפר הוא העוה"ז, וכמה שיפנה את העפר כמו כן כנגד זה עושה מקום, וכמו כן שזה חותר מבחוץ כנגד זה חותר מבפנים כנגדו, ועל זה נאמר ויעתר לו ה', ולכן נברא עוה"ז בה', וכמו שאיתא במנחות (כ"ט ע"ב) שעוה"ז נברא בה' מפני שדומה לאכסדרה שכל מי שרוצה לצאת יצא, ומאי טעמא תלי' כרעי' דאי הדר בתשובה מעלי ל', ולעיילי בהך, בהך לא מסתייעא מילתא, והוא לאחר שנפל במקום הרחב אין לו מקום רק

(1)

רש
על
ר"ר
זכל
צמו
אור

וכו'
אין
שת
אדם
ורה
שבת
רבה
כולי
קבל

שם:
מ"י
י"כם:

ונים
אדם
כל

בלב
עקב
הן:

עי"ז שחפרו הבאר והסירו ממנו מה שהיה סותמו. ויאמרו לו מצאנו מים. היוצא מכל אחד ואחד מישראל כשנפתח אור נשמתו ומתחיל להתנוצץ בו אור החכמה והתורה והמצות ונמשכים מ"ג לכל העולמות. וכל הדינים מתהפכים לרחמים וחסדים גדולים ושונים כן יהי רצון אמן:

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו גוי. הנה ידוע כשיבוא לאדם איזה צרה או יסורין ח"ו, אז ישכיל ויבין בדעתו שבודאי יש צער גדול להשכינה הק' כביכול. כי בכל צרתם לו צר (ישעיה סג, ט) כביכול. לכן כשהאדם ישר נותן אל לבו להתפלל להש"י על איזה דבר צריך להיות עיקר כוונתו ורצונו בתפלתו עבור שיתמלא החסרון שיש בהשכינה מזה כביכול. ע"ד קלני מראשי כו' (תניגה טו), וכשיתוקן שם הפגם והחסרון או ממילא יתוקן ג"כ חסרונו ויגאל מצרתו. וכן עשה יצחק אע"ה שהיה כל מגמתו ורצונו וכוונתו רק למלאות החסרון בהשכינה הק' כביכול. וזהו ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו. היינו עבור השכינה שהיא לנכח אשתו. כי עקרה היא דייקא. ואז ממילא נפקדה ג"כ רבקה אשתו. והבן:

ויעתר לו ה' ופרש"י ז"ל לו ולא לה. לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע. לפיכך לו ולא לה עכ"ל. האי לפיכך כו' לכאורה הוא מיותר. וכבר צווחו ביה קמאי. וי"ל ע"פ פשוטו. דהיה קשה לרש"י הגם שתפלת צדיק בן צדיק אינו דומה לתפלת צדיק בן רשע עכ"ז גם תפלת צדיק בן רשע חשובה בעיניו ית'. כי הוא עונה לכל אשר יקראוהו באמת אף שהוא בן רשע. ולמה לא נעתר הש"י גם לרבקה הצדקת. כי בודאי גם תפלתה עלתה לרצון לפניו ית'. ועל זה מתרץ רש"י לפי שהיה כאן גם תפלת צדיק בן צדיק לזה לא נחשבה כ"כ תפלת צדיק בן רשע לפיכך ויעתר לו ה'. אבל באמת אם לא היה כאן רק תפלת צדיק בן רשע אז ודאי היתה חשובה לפניו ית' להתקבל ולעשות כחפצה ורצונה רק מפני שהיו כאן שניהם יחד, אז תפלת צדיק בן צדיק חשובה

יותר. וז"ש רש"י ויעתר לו ה'. לו ולא לה. ולמה לא נתקבלה תפלתה ג"כ. לז"א שאינו דומה כו' היינו כשהם שניהם כאחד אז אינה חשובה כ"כ תפלת צדיק בן רשע נגד תפלת צדיק בן צדיק לפיכך לו ולא לה. וק"ל:

ויעתר יצחק הבנים בקרבה וגוי למה זה אנכי גוי. ופירש"י ז"ל א"כ גדול צער העיבור למה זה אנכי מתאוה ומתפללת על הריון. וזה פלא גדול שצדקת כרבקה לא תתרצה שיהיו לה בנים לגדול צער העיבור. ובפרט שמכבר ידעה ודאי מצער העיבור מפי השמועה. ועכ"ז התפללה שיהיה לה בנים לגדול האושר הטוב הנצחי המקווה. ועוד מהו התירוץ שני גוים בבטנך. וכי מפני זה יוסר ממנה הצער והכאב שיש לה. אכן י"ל דהנה רבקה אמנו הצדקת ע"ה כשראתה גדול הכאב והצער שיש לה מעיבורה אין להעריך ומעולם לא שמעה כזאת. והבינה מזה שבודאי העובר שבבטנה יהיה מוכן להיות רשע אין כמוהו בתכלית הרשע. ומכף רגל ועד ראש אין בו מתום. ודנה בעצמה מאין נמשך בחי' רשע כזה אין זה כ"א משורשה שהיא בת בתואל ובפרט שאחיה היה לבן מפורסם ברשעתו. ורוב בנים הולכין אחר אחי האם (כ"ב ק"א). אמנם עכ"ז היה לפלא בעיניה למה יהיה העובר שבמעיה כ"כ בתמימות הרשע הלא האב מזריע הלוּבן והעינים כו' כמחז"ל (נדה לא). ומהראוי היה להיות על כל פנים בהעובר ג"כ איזה מדות טובות וישרות מבחי' אביו שהיה צדיק בן צדיק ולא ידעה כי תאומים בבטנה. והבינה מגודל צערה שיהא העובר מוחלט ברשע בתכלית הרשע שאין כמוהו. ותאמר א"כ הוא כמו שאני דן בעצמי שהעובר יהא רשע מצד בחי' משפחתי ומחצבי הלא על כל פנים מהראוי היה שיהיה בו ג"כ מדות ישרות מצד אביו הצדיק. למה זה אנכי ר"ל שיהא כולו (א) אנכי כמו בחינתי ומחצבי ולא יהיה בו שום מדה טובה וישרה מצד אביו הצדיק ג"כ. ולזה ותלך לדרוש את ה'. ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך. ואחד יהא בתמימות צדקות, והב' יהיה רשע גמור

הגוי אביו ית' ית' (2) חלוקה ז"ל ז"ל

לך מעמנו, כי עצמת ממנו מאד. (כ"ו טז)

כאן ספרה לנו התורה, מהיכן נובעת שנאת האומות לעמנו. סבת קנאתם ושנאתם היא בשביל שעצומים אנחנו, „רב ועצום ממנו“, אמר המלך החדש של מצרים, וכאן אמר אבימלך ליצחק, „כי עצמת ממנו מאד“.

ויחפרו עבדי יצחק בנחל וגו'. (כ"ז יט)

ענין הבארות אשר חפר יצחק מלמדנו, שלעולם לא ירפה האדם את ידיו מלהמשיך את העסק אשר התחיל, אל יאוש ואל כשלון. אם יצחק אבינו חפר ולא מצא מים, חפר באר אחרת עד שמצא מים, ואם רבו עליה, חפר באר אחרת, וכ"כ המשיך במלאכת החפירה, עד שפוט"ם חפר ומצא באר שלא רבו עלי' וקרא שמה רחובות.

כן הדבר בכל הענינים החומריים והרוחניים, הן במסחר והן בלמוד התורה. ואם מי שהוא אינו מצליח בתחלה בלמודו, אל יעזוב את התורה, כי סוף הכבוד לבוא, ואם נכשל תחלה, אבל יעמוד על אמתתה לכסוף.

ויהי בי זקן יצחק ותבהין עיניו מראות. (כ"ז א)

ובמדרש, יצחק אבינו תבע יסורין, א"ל הקב"ה, היך דבר טוב אתה מבקש וממך אני מתחיל, שנאמר ויהי כי זקן יצחק וגו'. וכאור הדברים כך הוא, ידוע שכל מעשי בני אדם שוקלים בפלס ומאזני משפט, ועל כל אחד ואחד להשתדל שהזכויות והמצות יכריעו את הכף.

והנה בשעה שמביאים את האדם לדין, מתקבצים כל המליצים והסנגורים שנבראו מן המצות ועומדים לימין הנשפט, וכמו כן באים

מ ע ש י ל מ ל ד

שמונים שנה, בשביל להכנס לטרקלין של מלך מלכי המלכים, מאליו מובן שהטרקלין הוא ממדרגה גדולה עד למאד. לא כן אוה"ע, המאמינים בתורת „אכול ושתה כי מחר נמות“, אינם זקוקים לשום הכנות, ומכיון שעשו הולך למות, למה זה לו בכורה?

והי' מוכיח במישור לאלה המפורים על הקמת מצבות להוריהם: סכלים הם אלה המקימים מצבות של אבני שיש ומפארים את הקברים בפרחים לכבוד זכר הוריהם וחושבים שעושים בזה נחת רוח לנשמותיהם. הגע בעצמך: מי שרואה את אביו טובע במים זדונים או אש אוכלת מסביביו, הלא מהר ימהר בנו להצילו, כי הלא זאת היא מחובת הבן, אשר אביו טפחו וגדלו ולא חשך מאומה ממנו. וכן הוא הענין, כשאביו או אמו צריכים זכויות להנצל מדינה של גיהנום, על הבן שומה להרבות בזכויות של תורה ומצות

(4)

תולדות

מג אה"ק הו"ס 151

מג

הרב אריה צבי ברוך ז"ל ג"ע

ע"כ
י"ק
חננו
ל"ב

תכלית הגדלות. וע"כ מי שמקיים בכל דרכיך דעהו, שעושה הכל כדי להבריא גופו לעבודת הבורא, נמצאת נשמתו מעלה ומגביהה גם עניני הגוף לשמים, והוי נשמתו בגדר גדל מאד, שכל עניני הגוף סמוכים על שולחנה ומושפעים ממנה. וכספו וזהבו של אבימלך מרמו על עבודה מאהבה ועבודה מיראה, כי כסף רומז לאהבה וזהב ליראה, כידוע, וזבל פרדותיו של יצחק, שהם עבודתו בעניני עוה"ז הגשמיים, [פרדותיו מרמזות על בירור טו"ר, כי כל מלאכות עוה"ז הן לברר הטוב מהרע, וע"כ עתידה א"י שתוציא גלוסקאות וכלי מילת (שבת ל', ב), כי אז אחר התיקון לא יצטרך בירור באמצעות האדם], היה גדול וגבוה במעלה הרבה יותר מהאהבה והיראה של אבימלך. וזה ענין שנקרא יצחק עולה תמימה, כפירש"י לעיל על הפסוק אל תרד מצרימה, ובעולה כתובה מצות תרומת הדשן, [ואע"ג דמצוה זו נוהגת בכל הקרבנות, מ"מ כיון דכתובה בעולה (בר"פ צו), נראה דעיקר המכוון של המצוה היא בעולה, כמבואר ברש"י וזבחים (פ"ט, א, ד"ה ועל היסוד) ותוס' יומא (ל"ד, ב, ד"ה רבי), דעיקר המצוה היא רק במקום שנאמרה להדיא בתורה, ובמקום שלא נכתבה הוי כאילו לא היתה נוהגת כלל], והרמז בזה כי גדר העולה הוא להעלות גם הפסולת לשמים, דשן דוגמת זבל האמור ברש"י כאן, ויצחק שהעלה הכל לשמים נקרא עולה תמימה. (תרפ"ו)

וירשב יצחק ויחפר את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביז ויפתמום פלשתים וגו', והדר כתיב: ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים (כ"ו, י"ח-ט). נראה, דמזה לימוד לעתיד, שהאבות הטביעו בכל איש ישראל גיצוץ קדוש, [ובזה פירשתי מה שאומרים בתפילת שמונה עשרה: ברוך אתה ה' אלקינו ואלקי אבותינו אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב, ולכאורה הרי כאן כפל לשון, כי כבר אמר אלקי אבותינו? אך הפירוש אלקי אבותינו על חלק האבות אשר בתוכנו, ואח"כ אלקי אברהם וגו', על האבות ממש: כנלע"ד נכון]. אך עוונותינו מכסים על הגיצוץ הזה וסותמים אותו, וראשית כל צריך לפתוח את הסתימה מן הארת האבות שנטבעה בתוכנו, ורק אח"כ יכולים לחפור מחדש ג"כ ולמצוא באר מים חיים, אורות חדשים, אבל הכל בכוח האבות כעין מ"ש בגמ' (ריש חגיגה) דד"ת פריז ורביז, כך ע"י הארת האבות יכולים לחפור ולמצוא האורות החדשים, אבל לפני הכל צריך לפתוח את הסתימה של הארת האבות שנמצאת בתוכנו. (תרפ"ד)

בדרשות הר"ן הקשה, למה לא היה ציווי מפורש ליצחק לברך את יעקב. אולי יש לומר, דידוע שאין לך מעלה כענוה ושפלות רוח, ואני את דכא, ואתי דכא (סוטה ה', א), ע"כ אין לך זמן מסוגל לברכות כאותה שעה, שיעקב אבינו ראה כי יצחק אוהב את עשו יותר ממנו, ורוצה לברך את עשו ולא אותו, וגם מן השמים לא מנעו את יצחק מזה, וע"ז היה לו לב נשבר ונדכא שאין כמוהו, כי חשב את עצמו גרוע מעשו, וע"כ היה אז מוכשר ביותר לקבל הארת הקודש של הברכות. ואחר הברכות היה אפשר לו להיות נשבר ונדכא בתכלית, אף בידעו רום מעלתו וערכו הגבוה, זה ה' בכוח וסיוע של הברכות, אך קודם הברכות לא היה מסוגל לזה כ"כ כמו אחר הברכות. ע"כ היה ההכרח שהברכות יבואו בזמן שלא ידע ממעלתו הקדושה, ונכנס ליצחק אנוס וכפוף ובוכה כבמדבר (תולדות פס"ה, י"א), והיה לבו רפה כשעוה (ג"כ במד' שם, ט"ו), ולא היתה לו שום ישות ומציאות, וזו שעת הכושר שאין כמוה לקבל הברכות. ומזה לימוד לכל אדם, לפי מה שהוא נכנע ושפל בעיניו, הוא כלי מוכשר לקבל הברכות של יעקב, כי מעשה אבות סימן לבנים. (תרפ"ח)

(4)

5

הכנה לשיק
פלל

אהל תולדות אריה רמו

איתא בספר אור גדלי, מפני מה רצה יצחק לברך את עשו ולא את יעקב, הלא ידע יצחק שיעקב איש תם ועשו איש שררה. ותירץ, דיצחק חשב דיעקב כ"כ רבוק בהקב"ה שאינו צריך לסיוע אחר ואין צריך להברכות, אבל עשו צריך סיוע לעבוד את הקב"ה לכן רצה לברכו, ומן השמים יתנו לו מזון ויתן צדקה.

אמרינן במס' סוטה (י ע"ב) כתיב (שמואל יט, א) וירגז המלך ויעל על עליית השער ויבך וכה אמר בלכתו בני אבשלום בני בני וגו', תמניא בני למה, שכעה דאסקי משבעה מדורי גיהנם ואידך להעלות אותו לגן עדן. ואיתא בספרים דכאן בפרשת תולדות מצינו שיצחק נמי אמר שבע פעמים בני, שיצחק חשב שיעקב הוא עשו ורצה להעלותו משבעה מדורי גיהנם, ורצה גם להעלותו לגן עדן, ופעם שמינית ה' כשאמר יצחק ראה ריח בני כריח שדה (פס' כז), ואמרו חז"ל ריח השדה הוא ריח גן עדן.

אולי ימשני אבי [כו, יב]

הגר"א מבאר דאולי פירושו הלואי, כדכתיב (יה, כד) אולי ימצאון שם חמישים צדיקים, דהיינו שאברהם ה' מתפלל אולי, הלואי, שימצאון שם חמישים צדיקים ותנצל כל העיר. וכן הכא יעקב אבינו ה' מתפלל אולי ימשני אבי - הלואי שאבי ימושני וירגיש שאני יעקב, דבאמת מפני ב' טעמים לא ה' רצה יעקב לקבל הברכות, טעם אחד שהוא חסרון במדת האמת של יעקב, דכתיב (מיכה ז, כ) תתן אמת ליעקב, וה' רוצה שאביו ימשש אותו ולא יקח את הברכות בשקר, וטעם שני, שיה' חסרון מצד כיבוד אב שאביו רצה ליתן לעשו, ואם אח"כ ימצא שהוא יעקב יכעס עליו, לפיכך לא ה' רוצה יעקב ליטול הברכות שלא לעבוד על כיבוד אב.

והאור גדלי הביא מדרש (כ"ר מד) דרגליו היו פוקקין, ובאו שני מלאכים לסעודו להביאו דלא רצה לעבוד על כבוד אב, ובאמת לא עבר על כיבוד אב כיון דעשו מכר לו הבכורה, ממילא יעקב הוא האח הגדול וראוי ליקח את הברכה ראשונה.

5